

ÇAVUŞTEPE KAZISI 1976 ÇALIŞMALAR, I

Afif ERZEN

Türk Tarih Kurumu, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Van Bölgesi Tarih ve Arkeoloji Araştırmaları Merkezi adına yürütülen Çavuştepe kazısı 1976 yılında Temmuz başından, Ağustos'un ilk haftasına değin devam etmiştir.

Çavuştepe kazısı, Prof. Dr. Afif Erzen'in başkanlığında Prof. Dr. Aldan Permain, Dr. Mehmet Özısait, Or. Veli Sevin, Dr. İM. Ali Dinioçol, Dr. Oktay Belli, konservatör- arkeolog Sait Başaran, desinatör Savaş Harman-kaya, harita mühendisi Sela'hattin Özülker, Doktorant İsmail Kaygusuz, Eski Ön Asya Kültürleri Kürsüsü öğrencisi Osman Erkurt ve Kültür Bakanlığı temsilcisi filolog Ersin Kavalı'dan meydana gelen bir bilim kurulu tarafından yürütülmüştür.

Çavuştepe'de 1976 kazı döneminde aşağıdaki alanlarda kazı ve sondajlar yapılmış ve çok önemli sonuçlara varılmıştır:

1. Potern (?) :
- ii. Büyük Erzak Deposu (Pithoslu mekanlar)
- iii. Büyük Erzak Deposu ile Uçkal.e Arasındaki Sondajlar
- iv. Yukarı Kale

1. **Potern (?)** : Kalenin kuzey-batı eteklerinde, sarayın kuzey kesiminde yer alan büyük kaya yarıntısının fonksiyonunu meydana çıkarmak üzere araştırmaya girişildi. Kaya yarıntısının düzgün bir işçilik gösteren batı uç kesiminde 6.50 m. derinliğe inilmiş ve geçen kazı dönemlerinde saptanmış olan kaya basamaklarının doğuya doğru düzenli bir şekilde inildiği görülmüştür. Açılan dar bir alanda, önceki raporlarımızda sözünü ettiğimiz is'tila talbalkası füm a)'rıntılarını (e iOrttaya çıkarılmıştır.

H. Büyük Erzak Deposu: Kalenin yaklaşık olarak orta kısmında yer alan depio lbinelmsdalki çalışmalar somıçlanıdırılmıştır. Urartu kalelerinde şimdiye değin meydana çıkarılmış depoların en büyüklerinden biri olan mekanın boyutları 23.50 X 16.00 m'.dir. M.Ö. 7. yüzyıldaki tadilattan sonra, araya **1.50 m** kalınlığında, taş temelli bir duvar çekilerek 23.000 X 7.00 m ölçü-

İsinde iki mekana bölünmüştür (Res. 1 - 2). Tüm pithos sayısı ise 100'ü bulmaktadır.

ili. **Büyük Erzak Deposu ile Uçkale Arasındaki Sondajlar** : Çavuştepe'nin fazla araştırılmamış bu kesiminde bu yıl üç sondaj daha yapılmıştır. Kazılar sonucunda, bu alanda birbirleriyle bağıntılı çeşitli yapı komplekslerinin varlığı saptanmıştır ki bunlar muhtemelen kale içi atelyelerin büyük bir bölümünü meydana getirmektedir. Biri bu kanıya götüren neden, mekanlar içinde elde ettiğimiz buluntu topluluklarıdır (ağırşaklar, kemik dokuma aletleri, iğneler ve bizler).

iv. Yukarı Kale: Aşağı kalenin doğusunda yer alan, tahkimli bir yol ve İbloyunla uçkale önü M.Ö. 7. yüzyıl yapılarına bağlanmış bulunan yukarı kale, bu dönem esaslı bir şekilde ele alınmış ve kuzeyden güneye doğru 4.00 X4.00 m boyutlarında 7 sondaj çukuru açılmıştır. Bu sondajların timünde, Urartu katının üstünde, Ortaçağ'ın sonlarına ait olduğu anlaşılan bir yerleşmeye ait, basit taş duvarlı kalıntılar saptanmıştır. Ayrıca kalenin orta kısmına rastlayan alanda ise, dıştan 12.50X 12.50 m. içten ise 4.50x4.50 m boyutlarında, 3.50 m kalınlığındaki duvarlara sahip. Kare planlı tipik bir Urartu cella'sı ortaya çıkarılmıştır (Res. 3 - 4). Aşağı kaledeki irmusi tapınağı ithaf yazıtında, ayrıca bir Haldi kutsal yerinden söz edildiğine göre, bu cella'nın tanrı Haldi'ye ait olması çok muhtemeldir.

Bunlardan başka, Çavuştepe Uçkale önü kazı alanındaki M.Ö. 7. yüzyıl Urartu mimarisinin yayın çalışmalarıyla ilgili olarak, bu kesimin çeşitli yerlerinde küçük çapta araştırma sondajları yapılmıştır.

Ayrıca, konservatör - arkeolog Sait Başaran, bazı küçük buluntuların konservasyonu yanında (Res. 5), aşağı kaledeki irmusi tapınağının eksik bazalt bloklarını aslına uygun bir biçimde tamamlayarak, ileriki yıllarda yapı planlanan, İris'te orasıyon yönünden önemli sayılabilecek bir adımın atılmasını sağlamıştır (Res. 6).

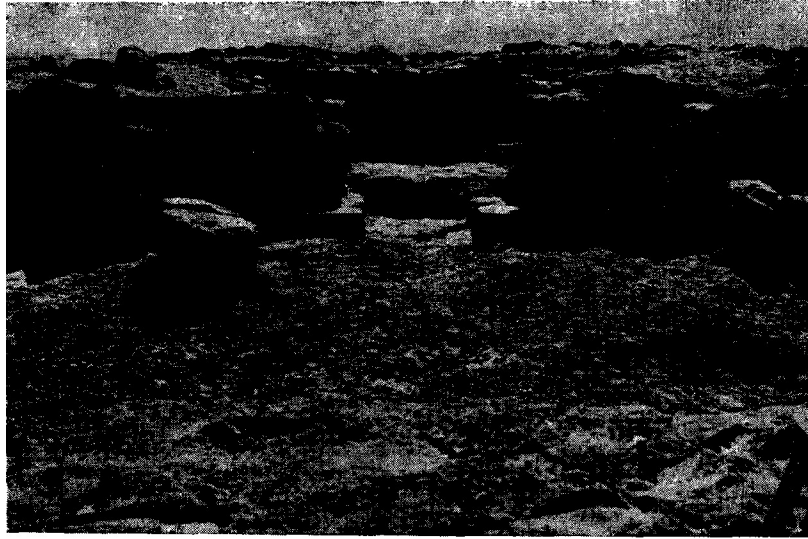
Res. 1 - Büyük erzak deposu (doğu)

Res. 2- Büyük erzak deposu (Batı)

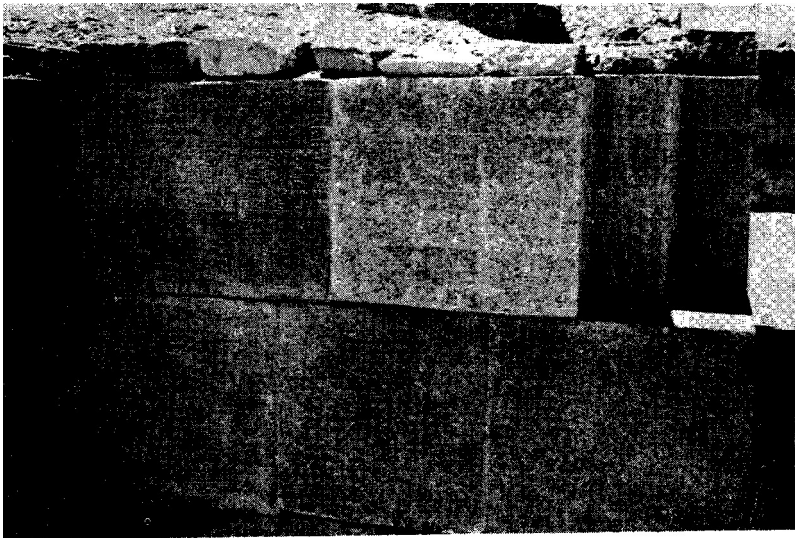
Res. 3- Yukarı Kale tapınağı çalışmaları

Res/24- Yukarı Kale Tapınağı (Toprak Çeşmesi) 8,7-(5 ,4 /)

Res./25- ;Restore ediln/ı̇87ünç phiale9)?)> += \$" ,4)-?

Res./62- tr1musi topırağ/)cephesi, 7e-Jstorasyonu 4 /) 7 /+87-/A8\$=